

ΤΟΠΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Κ. Χατζημιχάλης, Κ. Σαπουντζάκη
Ακ. Έτος 2019-2020

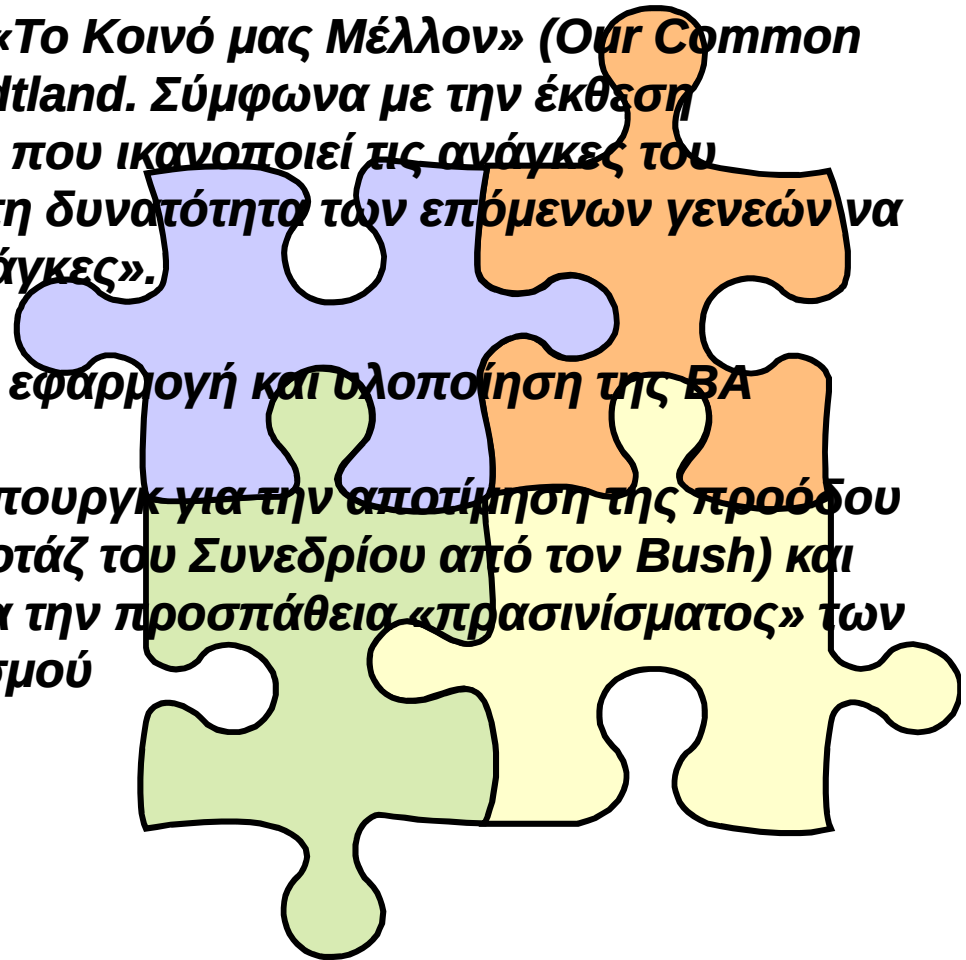
*Η ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΑ –
ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΒΑ ΚΑΙ Η ΑΤΖΕΝΤΑ '21 – ΤΑ
ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ*

Από παιδική ζωγραφική

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & Η ΕΚΘΕΣΗ BRUNDTLAND

- **1983:** Τα Ην. Εθνη δημιουργούν τον οργανισμό “the World Commission on Environment and Development” (WCED) με προεδρεύουσα την τότε Πρωθυπουργό της Νορβηγίας Gro Harlem Brundtland
- **1987:** Ο WCED δημοσιεύει την έκθεση «Το Κοινό μας Μέλλον» (Our Common Future) γνωστή ως έκθεση Brundtland. Σύμφωνα με την έκθεση «αισιόδοξη ανάπτυξη είναι εκείνη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να υπονομεύει τη δυνατότητα των επόμενων γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες».
- **1992:** Διεθνές Συνέδριο στο Ρίο για την εφαρμογή και υλοποίηση της ΒΑ
- **2002:** Διεθνές Συνέδριο στο Γιοχάνεσμπουργκ για την αποτίμηση της προόδου με απουσία των ΗΠΑ (και μποϋκοτάζ του Συνεδρίου από τον Bush) και την άσκηση σκληρής κριτικής για την προσπάθεια «πρασινίσματος» των πολιτικών του νέο-φιλευλευτισμού

Η ΕΜΒΕΛΕΙΑ ΚΑΙ Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Source: Marcus Power (2003),
**Rethinking Development
Geographies**, Routledge 2003
Copyright: Cartoonist and
Writers Syndicate

*Η βιώσιμη ανάπτυξη
είναι πλέον στοιχείο-κλειδί στις θεωρήσεις των
πολιτικών για την ανάπτυξη. Αυτό δεν σημαίνει
ότι δεν ενσωματώνει εσωτερικές αντιφάσεις και
προβλήματα επιχειρησιακής εφαρμογής.
Προσφέρεται για διακηρύξεις καθώς δεν
προκύπτουν υποχρεώσεις απολογισμού της
εφαρμογής και των συνεπειών της.*

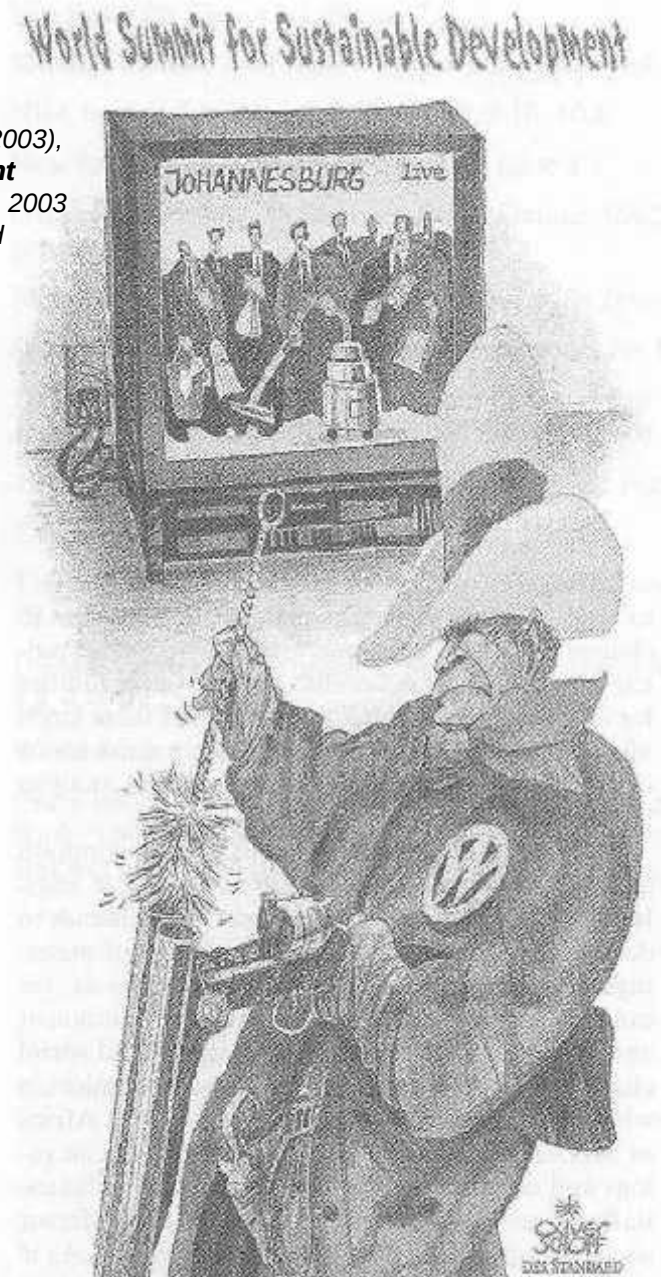
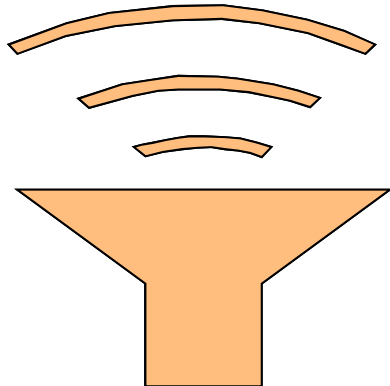

Figure 1.1 The World Summit for Sustainable Development as
'seen' on TV by President Bush
Source: Oliver Schopf and CWS

ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ –
ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ ΑΝΤΙΦΑΣΕΩΝ

«.....αυτή η βέλτιστη πολιτική βιώσιμης μεγέθυνσης επιδιώκει να διατηρήσει ένα αποδεκτό ρυθμό ανάπτυξης των πραγματικών κατά κεφαλήν εισοδημάτων χωρίς να εξαντλήσει τα εθνικά αποθέματα κεφαλαίου ή φυσικού κεφαλαίου...»

(Παγκόσμια
Επιτροπή για το
Περιβάλλον και την
Ανάπτυξη, 1987)

(Turner, 1988)

«.....η ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να υπονομεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες...»

(Mitchell, 1997)

«...Ενας δημιουργικά αμφίσημος όρος....
ένας όρος εγγενώς ελκυστικός αλλά και ένας όρος που μπορεί
να οδηγήσει σε ιδεολογικό και εννοιολογικό ολίσθημα...»...»

(Redclift, 1997)

(O' Riordan, 1995)

«....Όπως για τη μητρότητα και το Θεό είναι δύσκολο να
απορριφθεί η ιδέα της βιώσιμης ανάπτυξης.
Ταυτόχρονα όμως είναι πλήρης αντιφάσεων...»

«....Η αμφισημία του όρου επιτρέπει την υπέρβαση
των εντάσεων και αντιθέσεων που εμπεριέχονται
στη σημασία του...»

ΑΝΑΠΑΝΤΗΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τι είναι αυτό που πρέπει να μεταβιβαστεί στις επόμενες γενιές

Ποια είναι τα όρια που τίθενται από την τεχνολογία, την κοινωνία ή την οικολογία

Πώς αντιμετωπίζεται το γεγονός ότι «ανάγκη» σημαίνει διαφορετικά πράγματα για διαφορετικούς ανθρώπους και συνδέεται με την ικανότητά μας να την ικανοποιήσουμε δηλαδή με το ίδιο το επίπεδο ανάπτυξης

Είναι μόνο το φυσικό κεφάλαιο

Πώς αντιμετωπίζεται το γεγονός ότι η κοινωνία δημιουργεί «νέες ανάγκες» στο εσωτερικό κάποιων ομάδων χωρίς προηγουμένως να έχει ικανοποιήσει τις βασικές ανάγκες άλλων

Μήπως συμπεριλαμβάνονται και αποθέματα σχετικά με την ανθρώπινη επινοητικότητα ή τον πολιτισμό

Πώς αντιμετωπίζεται το γεγονός ότι κάποιες ανάγκες κάπου ικανοποιούνται για κάποιους εις βάρος άλλων, π.χ. του αναπτυσσόμενου κόσμου

Η ΕΚΘΕΣΗ BRUNDTLAND ΘΕΤΕΙ ΚΑΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΠΡΑΞΗ Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

(Σημειώσεις των Κ. Χατζημιχάλη και Γ. Ράλλη «Βιώσιμη Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη»)

- ➡ **Ένα πολιτικό σύστημα που να εξασφαλίζει την ουσιαστική δημοκρατία και την αποτελεσματικότερη και ουσιώδη συμμετοχή και έλεγχο των πολιτών στη λήψη αποφάσεων. Οι αποφάσεις θα πρέπει να λαμβάνονται στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο, πριν απ' όλα δηλαδή σε τοπικό επίπεδο.**
- ➡ **Ένα οικονομικό σύστημα το οποίο να είναι ικανό να δημιουργεί πλεονάσματα και τεχνική γνώση σε αυτοδύναμη και διαρκή βάση.**
- ➡ **Ένα κοινωνικό σύστημα το οποίο θα προνοεί για τη δίκαιη αναδιανομή του οικονομικού πλεονάσματος, θα αντιμετωπίζει τις κοινωνικές εντάσεις και θα ενσωματώνει τους περιθωριοποιημένους πολίτες.**
- ➡ **Ένα παραγωγικό σύστημα που θα σέβεται τις υποχρεώσεις προς το περιβάλλον και την κοινωνία.**
- ➡ **Ένα τεχνολογικό σύστημα που θα ερευνά συνεχώς για νέες λύσεις.**
- ➡ **Ένα αποκεντρωμένο διοικητικό σύστημα.**
- ➡ **Ένα διεθνές πλαίσιο το οποίο θα ανέχεται και θα ενθαρρύνει βιώσιμα πρότυπα στην οικονομία και το εμπόριο.**

AGENDA 21 - TABLE OF CONTENTS

➤SECTION I. SOCIAL AND ECONOMIC DIMENSIONS

2. Διεθνής συνεργασία για την επιτάχυνση της βιώσιμης ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες και σχετικές εγχώριες πολιτικές
3. Καταπολέμηση της φτώχειας
4. Αλλαγή των καταναλωτικών προτύπων
5. Δημογραφικές δυναμικές και αειφορία
6. Προστασία και βελτίωση των συνθηκών υγείας του πληθυσμού
7. Προώθηση της ανάπτυξης βιώσιμων ανθρώπινων οικισμών
8. Λήψη αποφάσεων με συνθετική θεώρηση και ολοκλήρωση των ζητημάτων του περιβάλλοντος και της ανάπτυξης

➤SECTION II. CONSERVATION AND MANAGEMENT OF RESOURCES FOR

9. Προστασία της ατμόσφαιρας
10. Ολοκληρωμένη προσέγγιση του σχεδιασμού και της διαχείρισης των πόρων της γης
11. Καταπολέμηση της αποδάσωσης
12. Διαχείριση των εύθραυστων οικοσυστημάτων: Καταπολέμηση της ερημοποίησης και της ξηρασίας
13. Διαχείριση των εύθραυστων οικοσυστημάτων: Βιώσιμη ανάπτυξη του ορεινού χώρου

AGENDA 21 - TABLE OF CONTENTS (SECTION II συνέχεια)

14. Προώθηση της αειφόρου γεωργίας και αγροτικής ανάπτυξης
15. Διατήρηση της βιοποικιλότητας
16. Διαχείριση της βιοτεχνολογίας με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον
17. Προστασία των ωκεανών και των θαλασσών, συμπεριλαμβανομένων των κλειστών και ημι-κλειστών καθώς και των παράκτιων περιοχών – Προστασία και ορθολογική χρήση και ανάπτυξη των ζωντανών τους πόρων
18. Προστασία της ποιότητας και εξασφάλιση της παροχής γλυκού νερού: Εφαρμογή ολοκληρωμένων προσεγγίσεων για την ανάπτυξη, διαχείριση και χρήση των υδατικών πόρων
19. Περιβαλλοντικά κατάλληλη διαχείριση των τοξικών χημικών – Παρεμπόδιση της παράνομης διεθνούς διακίνησης τοξικών και επικίνδυνων προϊόντων
20. Περιβαλλοντικά κατάλληλη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων – Παρεμπόδιση της παράνομης διεθνούς διακίνησης επικίνδυνων αποβλήτων
21. Περιβαλλοντικά κατάλληλη διαχείριση των στερεών απορριμμάτων και υγρών αποβλήτων
22. Ασφαλής και περιβαλλοντικά κατάλληλη διαχείριση των ραδιενεργών απορριμμάτων

AGENDA 21 - TABLE OF CONTENTS (συνέχεια)

➤SECTION III. STRENGTHENING THE ROLE OF MAJOR GROUPS

23. Προοίμιο

24. Παγκόσμια δράση για τις γυναίκες προς όφελος της ισότητας και αειφορίας της ανάπτυξης

25. Τα παιδιά και οι νέοι στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης

26. Αναγνώριση και ενίσχυση του ρόλου των πληθυσμών με εντοπιότητα και των κοινοτήτων τους

27. Ενίσχυση του ρόλου των Μη-Κυβερνητικών Οργανώσεων: Εδραίωση της συμμετοχής τους στην αειφόρο ανάπτυξη

28. Πρωτοβουλίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τη στήριξη της Agenda 21

29. Ενίσχυση του ρόλου των εργαζομένων και των συνδικαλιστικών τους φορέων

30. Ενίσχυση του ρόλου των επιχειρήσεων και της βιομηχανίας

31. Ο ρόλος της επιστημονικής και τεχνολογικής κοινότητας

32. Ενίσχυση του ρόλου των αγροτών

AGENDA 21 - TABLE OF CONTENTS (συνέχεια)

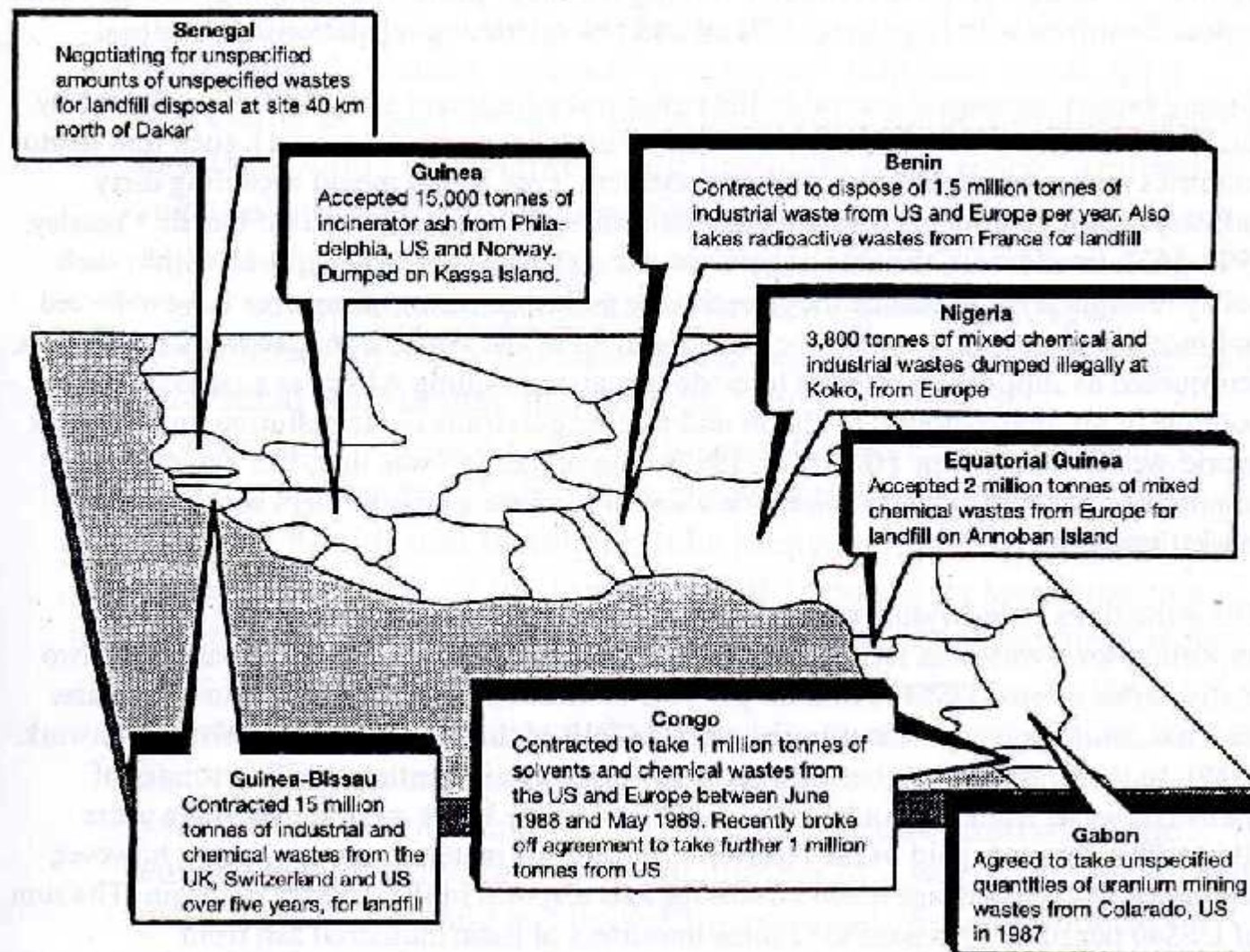
➤SECTION IV. MEANS OF IMPLEMENTATION

- 33. Οικονομικοί πόροι και χρηματοδοτικοί μηχανισμοί
- 34. Μεταφορά φιλοπεριβαλλοντικής τεχνολογίας, συνεργασία και ανάπτυξη ικανοτήτων
- 35. Επιστημονικές λύσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη
- 36. Ανάπτυξη πολιτικών για την εκπαίδευση, την εγρήγορση του κοινού και την εκμάθηση
- 37. Εθνικοί μηχανισμοί και διεθνής συνεργασία για την ενίσχυση των ικανοτήτων στις αναπτυσσόμενες χώρες
- 38. Διεθνείς θεσμικοί διακανονισμοί
- 39. Διεθνή νομικά εργαλεία και μηχανισμοί
- 40. Πληροφόρηση για την ορθή λήψη αποφάσεων

ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 19 ΤΗΣ AGENDA 21.....

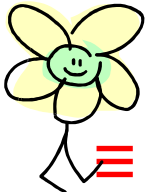
Figure 2.14 The West African trade in hazardous waste

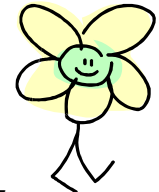
Αν και σήμερα υπάρχουν διεθνείς συμβάσεις που ρυθμίζουν το εμπόριο των επικίνδυνων αποβλήτων, αυτό συνεχίζεται. Οι χώρες υποδοχής χρειάζονται εισόδημα τόσο επιτακτικά που υποδέχονται τους ρύπους χωρίς καν να επωφελούνται από την υποδοχή των βιομηχανιών που τους παράγουν (Yearley 1995).

ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΑ ΤΟΠΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ;

≠ Η ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΕΝ ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ ΣΕ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΜΕ ΔΙΚΑΙΑ Η ΝΟΜΙΜΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ (ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ) ΟΥΤΕ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΠΝΙΓΕΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ (ΟΙΚΟΦΑΣΙΣΜΟΣ).

≡ ΩΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ:

(α) Η αρχή της προφύλαξης ή επιφυλακτικότητας, σύμφωνα με την οποία όταν υπάρχουν κίνδυνοι σοβαρής και μη ανατάξιμης ζημιάς, η έλλειψη επιστημονικής βεβαιότητας δεν είναι δικαιολογία για την αναβολή αποτελεσματικών μέτρων παρεμπόδισης της περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

(β) Η αρχή της διαγενεακής ισότητας: Η ικανοποίηση των αναγκών των σημερινών γενεών δεν μπορεί να γίνεται εις βάρος της δυνατότητας των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους

(γ) Η αρχή της ενδογενεακής ισότητας

(δ) Η αρχή της επικουρικότητας, που υπαγορεύει τη λήψη των αποφάσεων στο χαμηλότερο κατάλληλο επίπεδο κατά προτίμηση από τις ίδιες τις κοινότητες ή το κοντινότερο σε αυτές επίπεδο δημοσίων αρχών

(ε) Η αρχή «Ο ρυπαίνων πληρώνει» (που ωστόσο εισάγει ανισότητες στα δικαιώματα ρύπανσης)

ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΑ ΤΟΠΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ;

≠ Η ΤΒΑ συνδέεται αλλά δεν εξομοιώνεται με φιλοπεριβαλλοντικές πρακτικές της ΤΑ.

≠ Η ΤΒΑ δεν επιτυγχάνεται από μια ομάδα επαγγελματιών που εφαρμόζουν τυποποιημένες λύσεις. Πρόκειται για πολύ-επαγγελματική, δι-επιστημονική και πολιτική υπόθεση που αφορά ολόκληρη την κοινότητα και την εμπλέκει σε έναν επικίνδυνο διάλογο.

≡ Η ΤΒΑ συνδέεται με την αναγνώριση του ρόλου των ντόπιων πληθυσμών και των αντιπροσωπευτικών τους οργάνων στην επινόηση / εφαρμογή αναπτυξιακών λύσεων με εντοπιότητα. Αυτή η προσέγγιση είναι σε πλήρη αντίθεση με τις εκ του κέντρου και από τους ειδικούς προσεγγίσεις που κυριάρχησαν στις πρακτικές του 20^{ου} αιώνα.

ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΑ ΤΟΠΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ;

*Βοτανικός κήπος από πρόγραμμα
ΤΑ, στην περιοχή της λίμνης Γλαστήρα*

*Αδρανείς πόροι παλιών βιομηχανικών υποδομών –
Εγκαταλειμμένο ελαιοτριβείο στο Μανταμάδο Λέσβου*

ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΑ ΤΟΠΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ;

Απαξιωμένες υποδομές του μεταποιητικού παρελθόντος Μανταμάδου Λέσβου, που συνιστούν προκλήσεις για προγράμματα ΤΑ – Πεταλωτήρια που επιβίωναν σε συσχετισμό με τα ιπποφορβεία για την εκτροφή και εμπορία ειδικής ράτσας μικρόσωμων αλόγων («Μυντιλήδες» στην περιοχή Μάνουλου που χρησιμοποιούνταν για μεταφορές)

Αγγειοπλαστική στο Μανταμάδο Λέσβου. Μια δραστηριότητα που αξιοποιεί ντόπιους φυσικούς πόρους, τοπικές δεξιότητες και εγχώρια πολιτισμικά πρότυπα.

ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΑ ΤΟΠΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ;

- ≡ Η Local Agenda 21 καλεί για Τοπική Δράση 21, δηλαδή πρόοδο των τοπικών κοινωνιών σε ζητήματα όπως η φτώχεια, η αδικία, οι ανισότητες, ο αποκλεισμός, το ανθυγιεινό περιβάλλον, η ανασφάλεια. Ζητούμενο είναι η **προληπτική δράση** (pro-actively) για τη δημιουργία αειφόρων κοινοτήτων και πόλεων.
- ≡ Η Τοπική Δράση 21 επιδιώκει τη μείωση της ευθύνης των πόλεων στην εξάντληση των πόρων και την περιβαλλοντική υποβάθμιση σε παγκόσμιο επίπεδο. Ζητούμενο είναι η **προστασία των παγκόσμιων κοινών αγαθών**.
- ≡ Η Τοπική Δράση 21 αποβλέπει στον εφοδιασμό των Δήμων εργαλεία διαχείρισης που εξασφαλίζουν την εφαρμογή σχεδίων / προγραμμάτων, την αποτελεσματική παρακολούθηση και τη συνεχή πρόοδο. Ζητούμενο είναι η **εδραίωση των Δήμων ως διαχειριστών της αειφορίας**.

Το θεματικό Πάρκο των Τραίνων από το Σχέδιο και Πρόγραμμα Τ.Α. της Καλαμάτας μετά το σεισμό του Σεπτεμβρίου 1986

ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΑ ΤΟΠΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ;

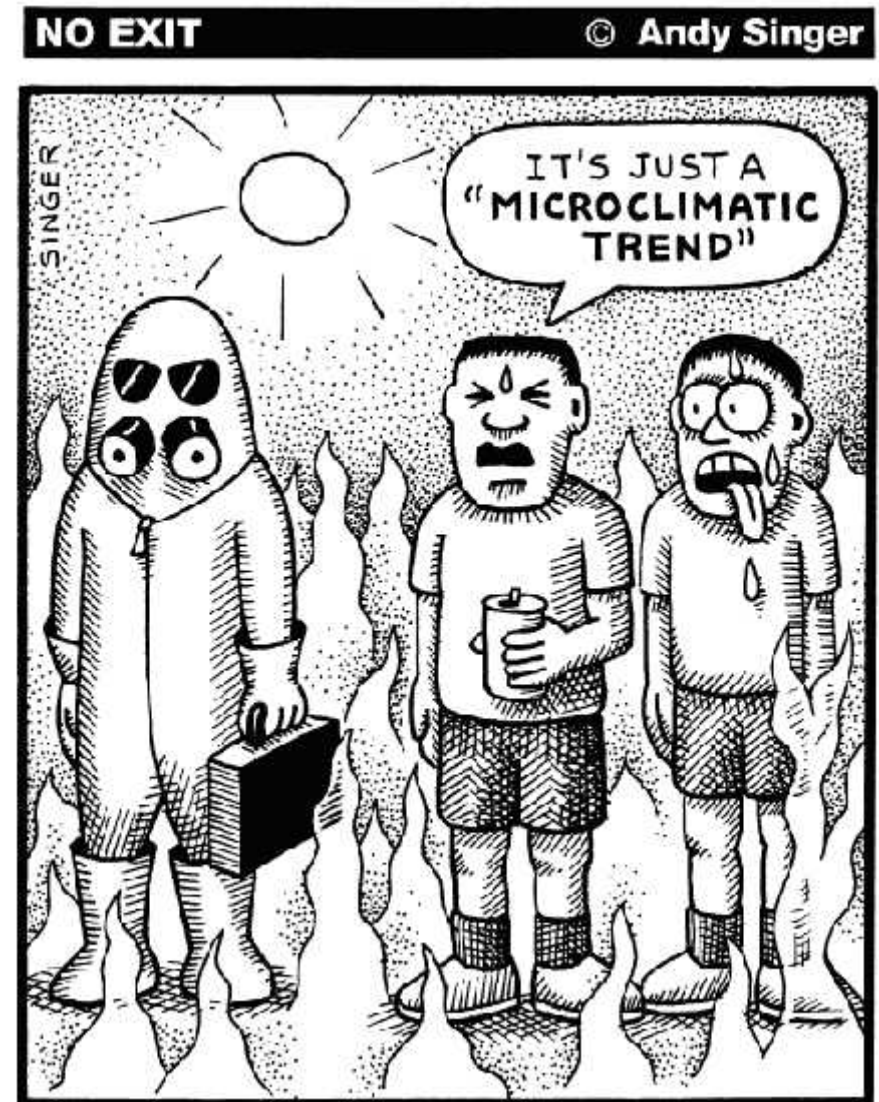
Η Τοπική Δράση 21 καλεί για εξειδίκευση & ορίζει τέσσερεις περιοχές ενδιαφέροντος:

- **Βιώσιμες Τοπικές Οικονομίες (Viable Local Economies)** για την εξάλειψη της φτώχειας. Προτεραιότητα δίδεται στη δημιουργία ενός πλαισίου υποστήριξης της ενδογενούς επένδυσης, στην πρόσβαση στη μοντέρνα τεχνολογία, στην τοπική επιχειρηματικότητα και διαφοροποίηση της τοπικής παραγωγής καθώς και στην προώθηση της πρόσβασης στις αγορές των τοπικά παραγόμενων προϊόντων. Σχήματα συνεργασίας μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα θεωρούνται «όχημα» για την υποστήριξη αυτών των στόχων. Προϋπόθεση είναι η κατάρτιση και εκπαίδευση για την ανάπτυξη των τοπικών ανθρώπινων πόρων.
- **Δίκαιες Τοπικές Κοινωνίες** με μέτρο την ικανότητά τους να αμβλύνουν τις εντάσεις ανάμεσα στις διαφορετικές εθνικότητες και τις ποικίλες θρησκευτικές ομάδες. Στόχος είναι η αντιμετώπιση των μεγάλων ανισοτήτων, της ανισότητας των φύλων και του κοινωνικού αποκλεισμού.

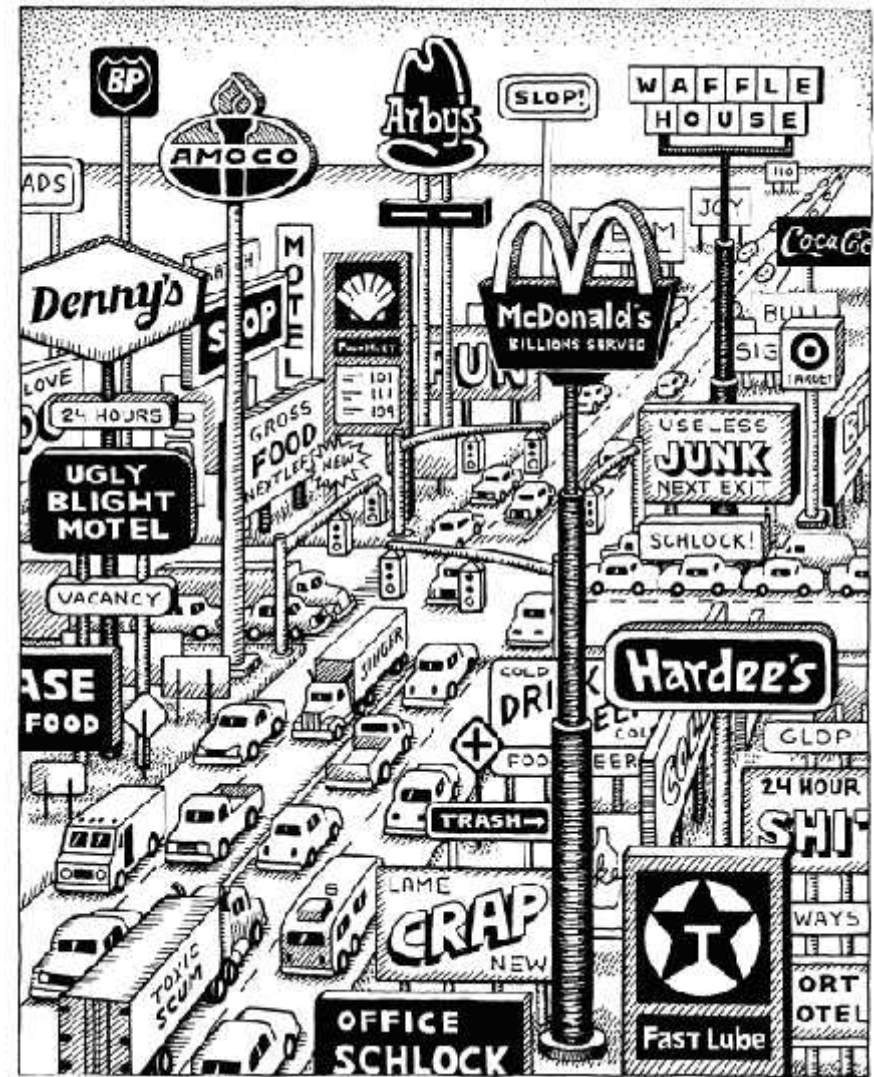
ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΑ ΤΟΠΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ;

- **Πόλεις / Κοινότητες αποδοτικές από οικολογική άποψη (eco-efficient)** που μεριμνούν για τα περιβαλλοντικά ζητήματα που σχετίζονται με την ποιότητα του αέρα, την ενεργειακή αποδοτικότητα, την ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων, τη βιώσιμη κινητικότητα κλπ.
- **Προσαρμοστικές Κοινωνίες και Πόλεις** με μέτρο την ικανότητά τους να προετοιμάζονται για να αντιμετωπίζουν αιφνίδια γεγονότα όπως φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές και οικονομικές κρίσεις και με μέτρο τη διαθεσιμότητα αστικών υποδομών σχεδιασμένων να ανθίστανται σε γεγονότα όπως οι σεισμοί, η ξηρασία, οι πλημμύρες, οι ακραίες θερμοκρασίες κλπ.

ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

- Η ΤΑ **ταλανίζεται από συγκρούσεις** μεταξύ φορέων και ομάδων που εντάσσονται σε ένα πλέγμα όπου οι εξουσίες κατανέμονται άνισα (για παράδειγμα οι επενδυτές, οι διεθνικές επιχειρήσεις και οι κρατικοί οργανισμοί έχουν μεγαλύτερη επιρροή από τους πολίτες και τις εθελοντικές οργανώσεις).
- Οι εξωγενείς επενδύσεις που επιδίδονται σε **αντιαειφορική χρήση τοπικών φυσικών πόρων** και ακολουθούν το γνωστό κύκλο της ραγδαίας οικονομικής ανόδου που ακολουθείται από την οικονομική κρίση είναι κίνδυνος για την ΤΒΑ.
- Τα προγράμματα ΤΑ που επιχειρούν να δώσουν **λύσεις με τοπικές ρυθμίσεις** σε προβλήματα που έχουν την **αφετηρία τους στο εθνικό ή παγκόσμιο σύστημα** είναι **καταδικασμένα να αποτύχουν**.

What Sprawl looks like by Andy Singer

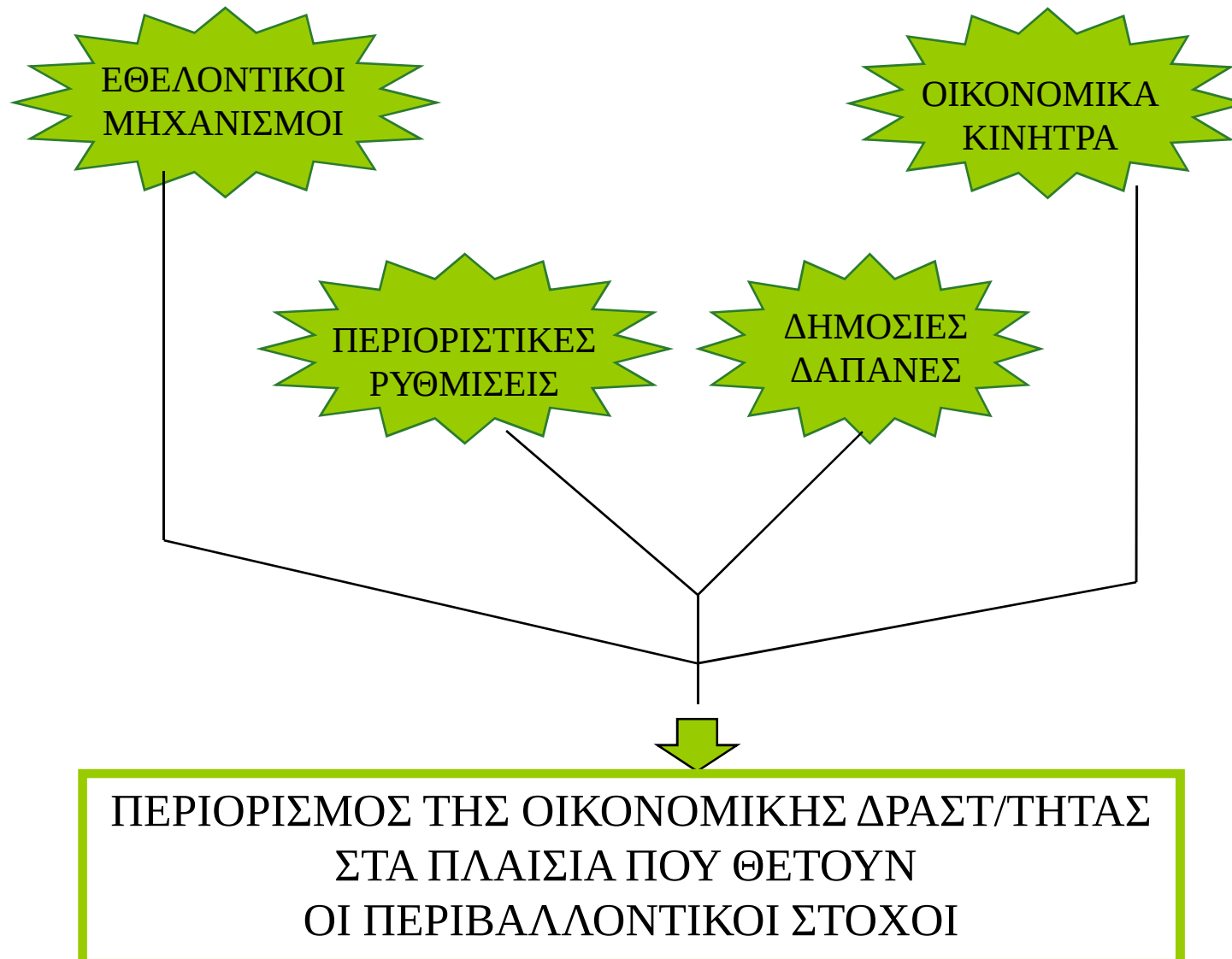
Ο ΕΛΑΙΩΝΑΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ: ΕΝΑ ΤΟΠΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΑΣΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Η ΕΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ;

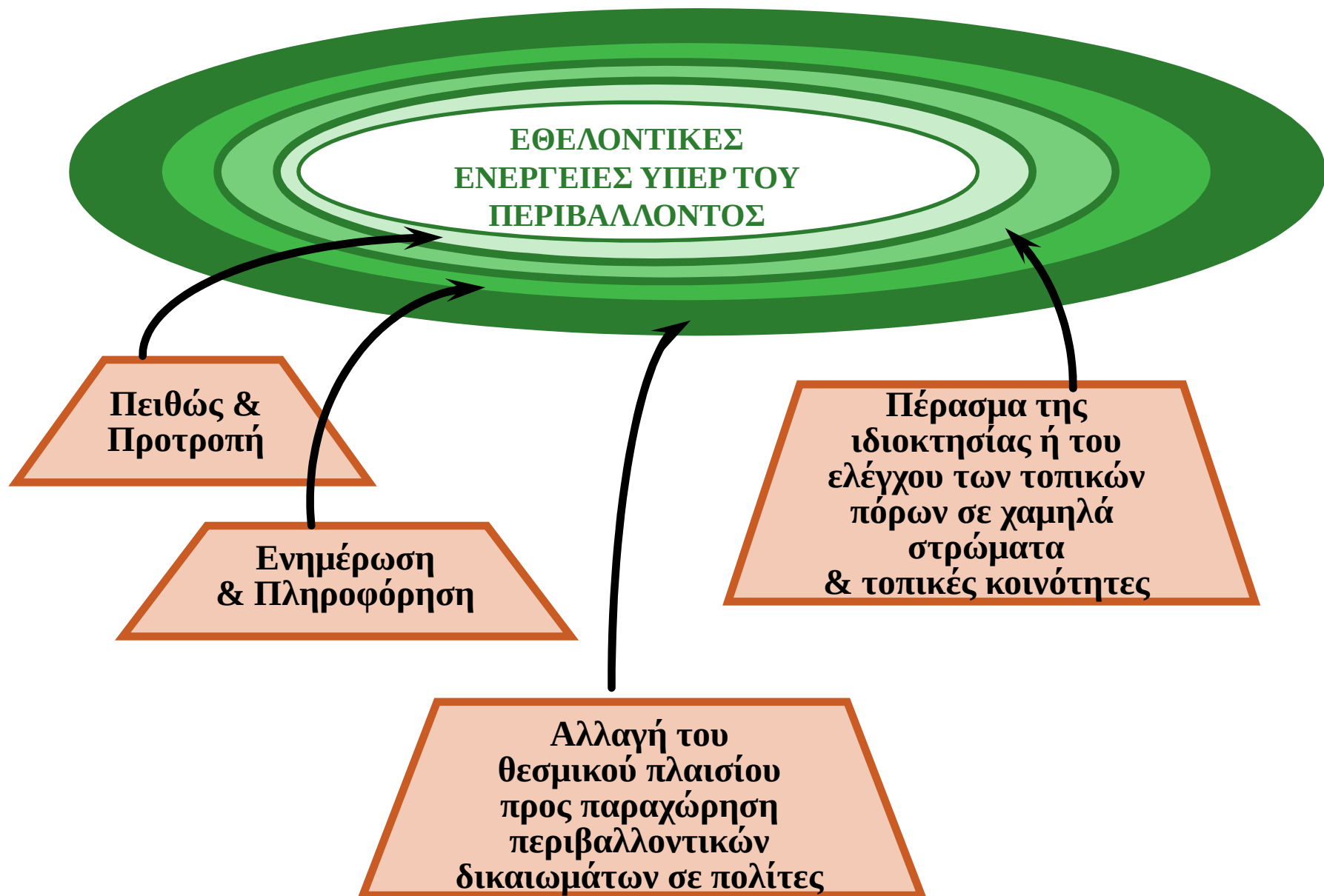
Η περιοχή του Ελαιώνα, μια υποβαθμισμένη βιομηχανική /χονδρεμπορική περιοχή 9000 περίπου στρ., επί δεκαετίες έξω από το σχέδιο πόλης. Πρόκειται για περιοχή όπου σημειώνονται απώλειες θέσεων δευτερογενούς απασχόλησης, για ένα θύλακα περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Μοιάζει να πρόκειται για πρόβλημα, που καλεί για τοπική ρύθμιση. Η περιοχή ρυθμίστηκε και διευθετήθηκε με τη λογική του τοπικού σχεδίου χρήσεων γης. Σε μεγάλο βαθμό εκεί οφείλεται η αποτυχία και η μη εφαρμογή αυτής της ρύθμισης.

ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (κατά Μ. Jacobs)

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΟΛΛΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗΣ ΑΠΟ
ΤΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΥΠΕΡ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (κατά M. Jacobs)

ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΠΑΡΟΤΡΥΝΣΗΣ & ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΠΡΟΥΠΟΘΕΤΟΥΝ
ΣΥΧΝΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ & ΑΛΛΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

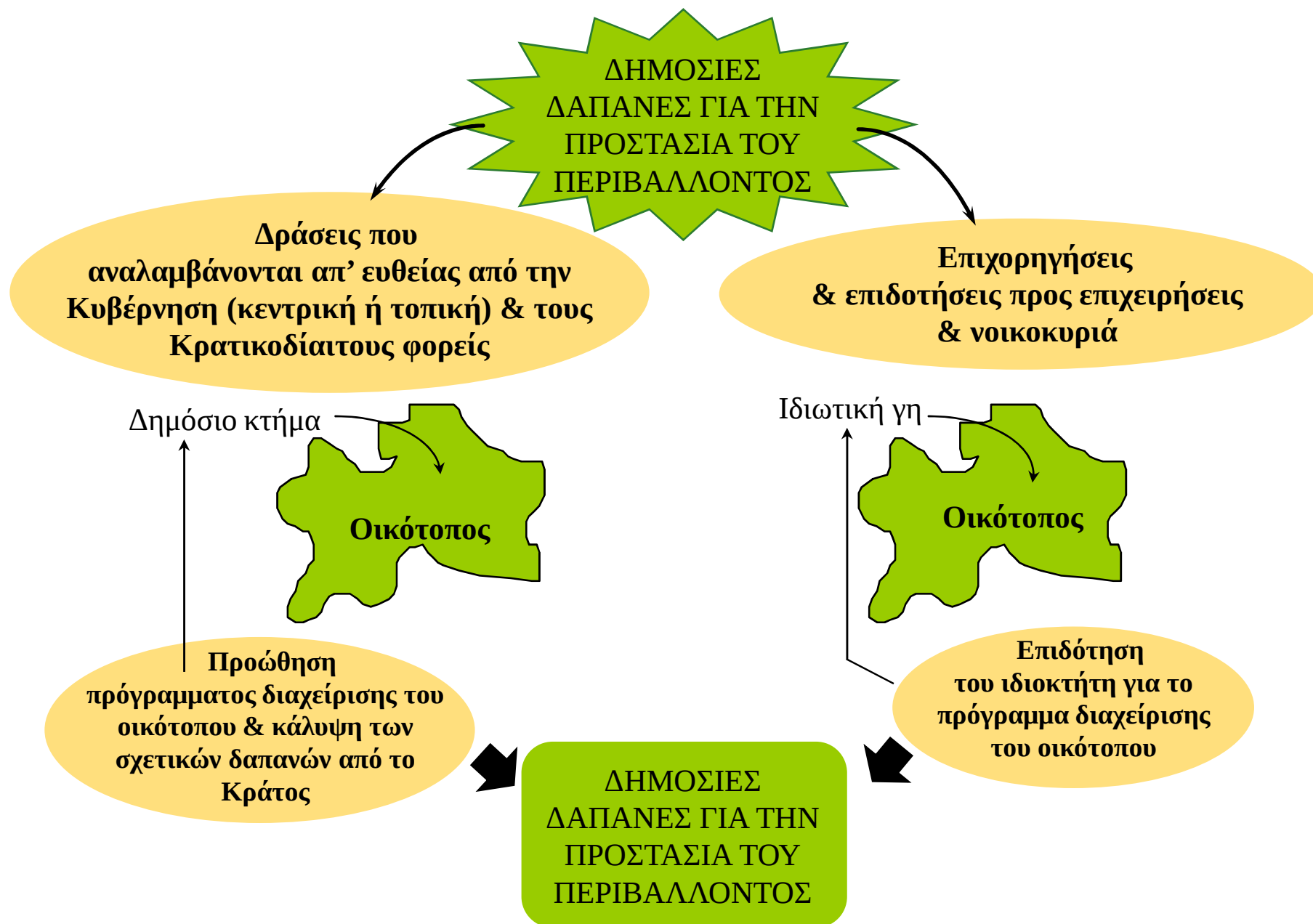
ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΩΝ ΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ (κατά M. Jacobs)

ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

**ΣΥΧΝΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΕΙ ΤΙΣ 2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ**

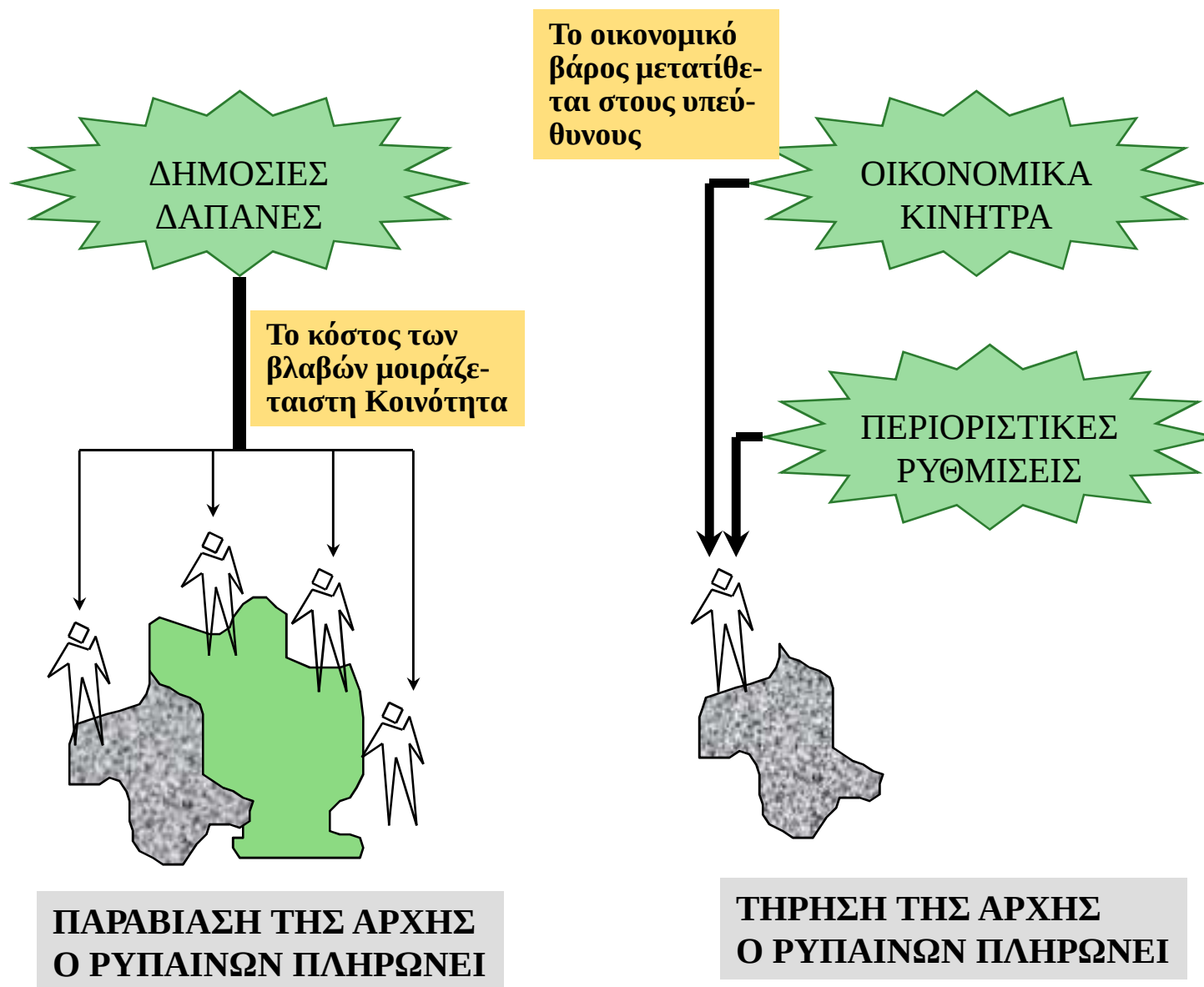
ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΩΝ – ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ Π. Π.

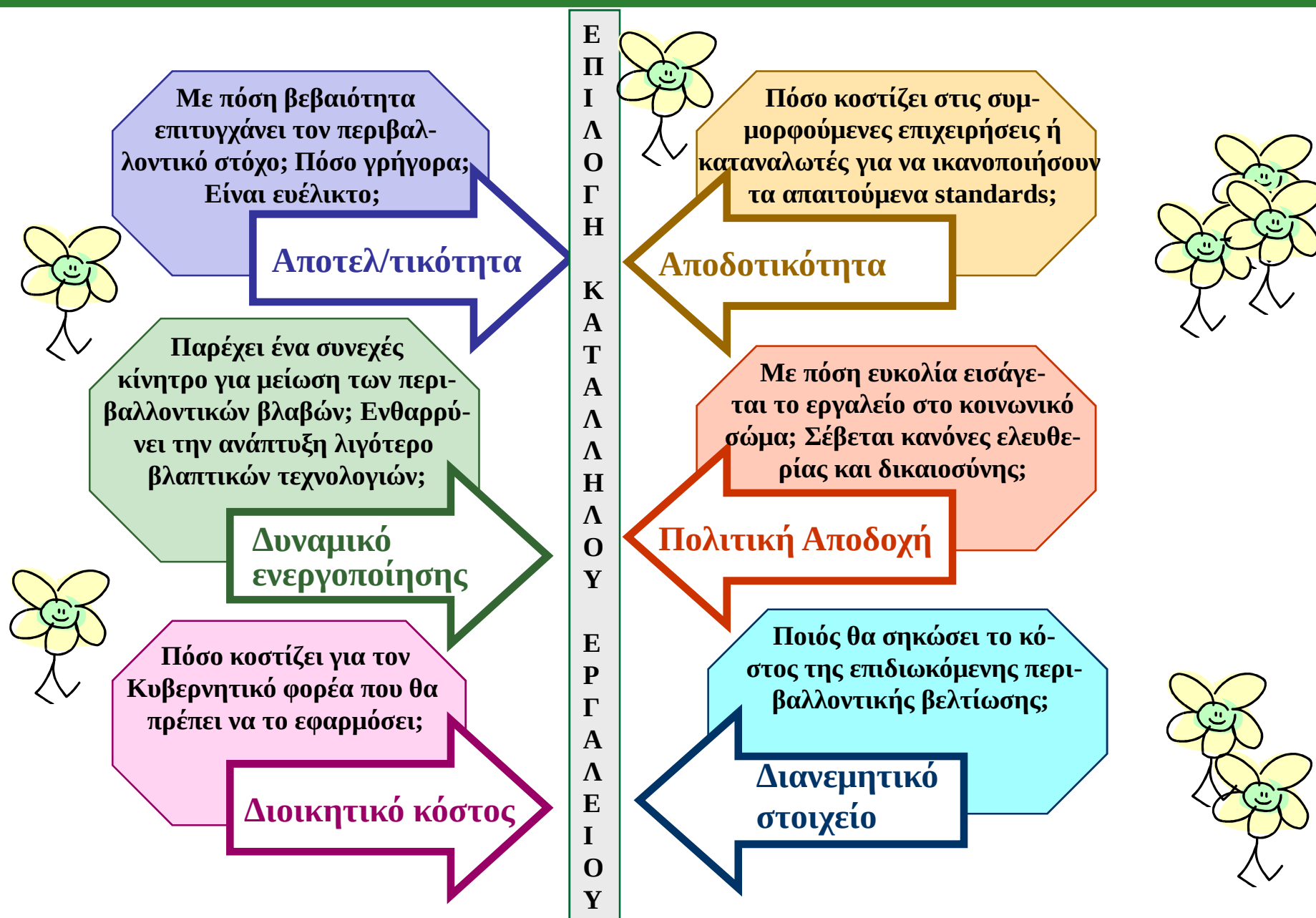
Η ΕΝΝΟΙΑ & ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ & ΤΑ ΑΛΛΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

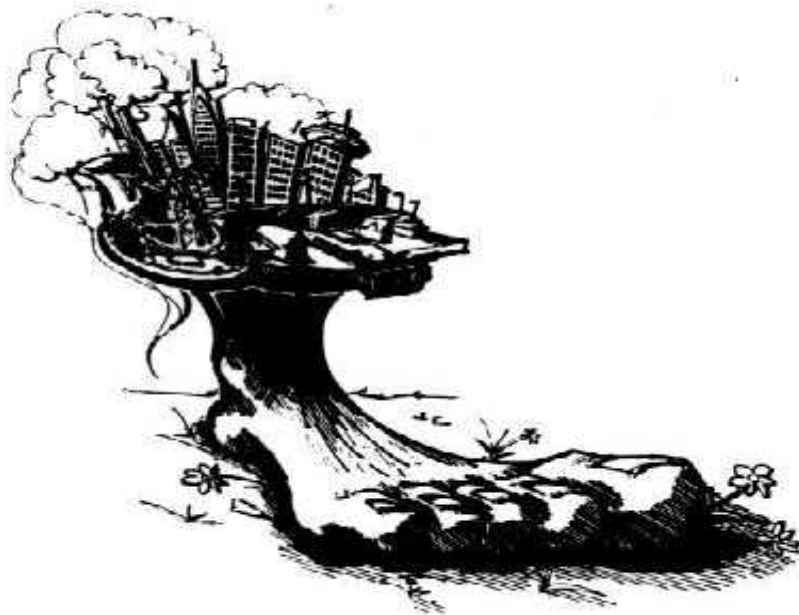

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΕΡΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΙΧΝΟΥΣ

Ως οικολογικό ίχνος έχει οριστεί η συνολική έκταση γης (και η υδάτινη επιφάνεια) που απαιτείται για να τροφοδοτεί συνεχώς τον πληθυσμό μιας περιφέρειας με το σύνολο των πόρων που καταναλώνει επί του παρόντος και να δέχεται / αφομοιώνει (χωρίς περιβαλλοντική βλάβη) τα απόβλητα / απορρίμματα που σήμερα αποβάλλει. Με τη χρήση αυτής της προσέγγισης υπολογίστηκε το οικολογικό ίχνος μιας πειραματικής περιοχής στην Lower Fraser Valley (British Columbia, Canada). Ισοδυναμεί με έκταση 20πλάσια περίπου της έκτασης της περιφέρειας. Είναι βέβαια ανώφελο να επιχειρηματολογήσει κανείς υπέρ της ισοδυναμίας της έκτασης μιας περιφέρειας με το οικολογικό της ίχνος.

Ωστόσο αν ο καθένας σε αυτό τον κόσμο υιοθετεί παρόμοια πρότυπα με την περιοχή αυτή του Καναδά τότε 3 πλανήτες όπως η γη δεν θα επαρκούν.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΙΧΝΟΥΣ

Θεωρητικά όλες οι χρήσεις των γήινων πόρων μπορούν να μεταφραστούν σε ισοδύναμη έκταση γης, που γίνεται έτσι μέτρο των απαιτήσεων των σύγχρονων μοντέλων διαβίωσης. Για λόγους υπολογισμού του οικολογικού ίχνους οι ανάγκες σε γη χωρίζονται σε υποκατηγορίες. Συχνά απαιτείται να γίνουν «ηρωϊκές» παραδοχές. Αφού εκτιμηθούν εισροές και εκροές συντάσσεται μητρώο όπου οι κατηγορίες κατανάλωσης καταγράφονται σε σειρές (π.χ. τροφή, ρουχισμός κλπ) και οι κατηγορίες χρήσεων γης σε στήλες.

Γενικό Μητρώο Υπολογισμού του Οικολογικού Ιχνους

Μονάδες Ha/Capita	Ενέργεια	Υποβ. Γη	Κήποι	Καλλ/γείες	Βοσκό- τοποι	Δάση	ΣΥΝ
Τροφή (Φ. / Ζ. παρ/γή)	XiYi....					XiYn	Σ
Στέγη (Κατ/σκευή Λειτουργία)							Σ
Μεταφορές (ΙΧ κλπ)							Σ
Καταν/τικά αγαθά (π.χ. ρουχισμός)							Σ
Πόροι για παρεχόμενες υπηρεσίες	XnYi....					XnYn	Σ
ΣΥΝΟΛΟ	Σ	Σ	Σ	Σ	Σ	Σ	ΣΣ

ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ SPECTRA ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΧΑΡΤΑΣ AALBORG

ΑΡΧΕΣ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ
<i>Ι Γενικού χαρακτήρα</i>	
<i>Μελλοντικότητα των αποφάσεων και διαγενεακή ισότητα</i>	<i>Το κριτήριο της προφύλαξης (όχι αποφάσεις που δεν αίρονται ή δεν αντιστρέφονται) -Precautionary principle</i>
	<i>Ενσωμάτωση των σωρευτικών και μακροπρόθεσμων επιπτώσεων στη λήψη αποφάσεων</i>
	<i>Δέσμευση για ισότητα σε τοπικό επίπεδο</i>
<i>Κοινωνική ισότητα με τη στενή και την ευρεία έννοια</i>	<i>Μέριμνα ώστε οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τα κόστη προστασίας του περιβάλλοντος να μην επιβαρύνουν άνισα/άδικα κάποιο γεωγραφικό ή κοινωνικο-οικονομικό τομέα</i>
	<i>Φυσικές Καταστροφές</i>
<i>Πρόληψη και Μείωση των κινδύνων</i>	<i>Ανθρωπογενείς καταστροφές</i>

Το Πολυκέντρο
Μανταμάδου Λέσβου -
Από μετατροπή παλιού
ελαιοτριβείου

ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ SPECTRA ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΧΑΡΤΑΣ AALBORG

ΑΡΧΕΣ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ
II Περιβαλλοντικές	
Διατήρηση της ικανότητας των φυσικών συστημάτων	Απόλυτη προστασία του κρίσιμου φυσικού κεφαλαίου
	Προστασία της ποιότητας και σταθερότητας του εδάφους
	Προστασία των βασικών οικοτόπων και της βιοποικιλότητας
	Αποφυγή της υπέρβασης των ικανοτήτων αφομοίωσης των φυσικών συστημάτων
	Βιώσιμη κινητικότητα και μεταφορές
	Ελαχιστοποίηση της ανάλωσης των ανανεώσιμων πόρων
	Ελαχιστοποίηση της ανάλωσης των μη-ανανεώσιμων πόρων
Ελαχιστοποίηση της ανάλωσης πόρων	Αποδοτικότητα των ενεργειακών συστημάτων
	Ελαχιστοποίηση των απορριμμάτων
	Μείωση των εκπομπών ρυπαντών
	Προστασία της ποιότητας του αέρα
Περιβαλλοντική ποιότητα	Προστασία και διατήρηση της ποιότητας των υδάτων και του υδρολογικού συστήματος (υπόγεια ύδατα, θαλάσσια, ποτάμια, λιμναία)
	Ελαχιστοποίηση των επιπέδων θορύβου
	Περιβαλλοντική απόλαυση και αισθητική
	Προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ SPECTRA ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΧΑΡΤΑΣ AALBORG

ΑΡΧΕΣ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ
III Οικονομικού / Κοινωνικού χαρακτήρα	
Προστασία και ανάπτυξη του οικονομικού συστήματος	Ανάπτυξη διασυνδέσεων μεταξύ περιβαλλοντικής ποιότητας και οικονομικής βιωσιμότητας - Ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα βασισμένα στην ποιότητα του περιβάλλοντος
	Ικανοποίηση και προστασία των βασικών αναγκών (στέγη, τροφή, νερό)
	Δημιουργία ευκαιριών επιχειρηματικότητας και απασχόλησης που συνάδουν με τις παραγωγικές δεξιότητες του τοπικού πληθυσμού - Η τοπική τεχνογνωσία σαν δημιουργός οικονομικής ανάπτυξης
Ανάπτυξη του κοινωνικού συστήματος (εκπαίδευση, δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα)	Προστασία των βασικών ανθρώπινων δικαιωμάτων
	Εξασφάλιση της υγείας και ασφάλειας
	Βελτίωση των συνθηκών ζωής σε τοπικό επίπεδο
Ανάπτυξη της ικανότητας του πολιτικού συστήματος	Ικανοποίηση των επιδιώξεων του τοπικού πληθυσμού σε σχέση με την οικονομία και το επίπεδο διαβίωσης - Δημιουργία νέων Θεσμών
	Διαφανείς διαδικασίες λήψης αποφάσεων
	Ανάπτυξη ενός ανοικτού, ευρύτατα συμμετοχικού και διαφανούς συστήματος διακυβέρνησης
	Επικουρικότητα (αποκέντρωση εξουσίας στο κατώτερο δυνατό επίπεδο)
	Λαϊκή συμμετοχή

ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΤΒΑ

Τύποι εργαλείων	Παραδείγματα προσεγγίσεων
Διαχείριση της ζήτησης	• Αναπτυξιακά σχέδια και άλλοι μηχανισμοί κατανομής της γης και των δικαιωμάτων αξιοποίησής της • Οικονομικά κίνητρα, επιβαρύνσεις και φόροι για τη μείωση της χρήσης των πόρων (π.χ. για ανακύκλωση) • Περιοριστικές ρυθμίσεις (π.χ. επιβολή συγκεκριμένων επιτρεπόμενων «ανωφλίων» ρύπανσης) • Τεχνικές φυσικής διαχείρισης (π.χ. απο-εντατικοποίηση της κυκλοφορίας –traffic calming)
Ελεγχος των αλλαγών στις χρήσεις γης	• Εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων των προτεινόμενων νέων έργων
Παροχή περιβαλλοντικής πληροφορίας	• Περιβαλλοντικά παρατηρητήρια, κοκ
Εσωτερικοποίηση του περιβαλλοντικού κόστους	• Μηχανισμοί τιμών για τον περιορισμό των βλαβών ή την αποζημίωση εκείνων που πλήττονται από μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος (δηλαδή εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει»)
Πρωτογενής περιβαλλοντική μέριμνα	• Αμεσες δράσεις της κοινότητας για την αλλαγή των ατομικών συμπεριφορών